

Актуальність сутності дискурсу як необхідності

Термін *дискурс* став найбільш активно вживатися у лінгвістиці та психолінгвістиці лише останні 30-40 років. До цього ці наукові течії для вирішення своїх проблем та задач не користувалися ним.

Що же відбулось та відбувається у розвитку людини, соціуму, наук та змушує введення нового терміну *дискурс*, без використання якого ускладнюється цей розвиток і, як наслідок, підрозділу знань, пов'язаного з його введенням, який необхідно пізнати та привести до практичного застосування? У чому полягає об'єктивна необхідність введення нового терміну та що є запереченням можливості використання відомих понять для вирішення задач буття? Чи це просто прагматична необхідність введення нового поняття? Та це виявляється запереченням можливості використання відомих понять для вирішення задач буття. А якщо це не так, то в чому полягає сутність поняття-терміну *дискурс* як необхідність? Всі поставлені питання потребують відповіді, щоб діалектично примножити знання про сутність істини буття. І методологічно це відноситься до всього, що заново з'являється у знаннях.

З часів виникнення терміну *дискурс* відносно його дефініцій сформувались такі основні відмінні угруповання з деяким спільним елементом всередині їх.

Перше угруповання дефініцій розуміє поняття *дискурс* як:

1.1 удосконалення у розвитку традиційних понять мови, тексту у комунікативних процесах діалогу, монологу;

- дискурс – це «мова, заглиблена у життя» [1, 136-137]

- «... будь-яке висловлювання, припущення мовця та слухача і намір першого певним чином вплинути на другого» [2, с. 279];

- текст, узятий в аспекті подій, мова, яка розглядається як цілеспрямована соціальна дія [3, 136–137].

Друге угруповання дефініцій розуміє поняття *дискурс* як:

2.1 дослідження закономірностей руху інформації у комунікативному процесі:

- процес мовного мислення, а текст – це продукт цього процесу [4].

Третє угруповання дефініцій розуміє поняття *дискурс* як:

3.1 стилістичну специфіку у комунікативному процесі з соціологічною, ідеологічною, тематичною та особистісною орієнтацією:

- істотну складову соціокультурної взаємодії, характерні риси якої – інтереси, цілі та стилі [5]

Четверте угруповання дефініцій розуміє поняття *дискурс* як:

4.1 дискурс раціональності – дискурс метода, засобу пізнання, мислення:

- особливий ідеальний вид комунікації, який здійснюється у відмежуванні від соціальної реальності, мета якого у критичному обміркуванні та обґрунтуванні поглядів і дій суб'єктів комунікації [6];

- « дискурс у філософії сприймається як засіб пізнання та мислення» [7, 91].

Дефініції («Дискурс – це два речення і більше...» та подібні), не розглядаються з огляду на їх явну неспроможність як необхідність.

Основним загальним для більшості дефініцій є:

- необхідність для комунікативного процесу;
- взаємодію людини з людиною, з оточенням, зі своїм мисленням;
- необхідність пізнання закономірностей комунікативних відносин, необхідність розвитку засобів комунікативних відносин.

Основною відмінністю для дефініцій *дискурсу* є:

- в першій групі дефініцій - це процес;
- в другій – це результат;
- в третій – це і процес, і результат.

За останні декілька десятиліть з'явилися нові знання про фізіологію функціонування мозку людини, про його структури як функціональні складові комунікативного процесу, розвинулися знання загальної гносеології сутності буття. Активно відбувається інтернаціоналізація комунікативних процесів. Значно зросли кількість і якість різної інформації, як креативної для оптимального функціонування людини та соціуму, так і деструктивної. І як наслідок, виникнення необхідності більш високої швидкості обробки інформації, її фільтрації на предмет необхідної користі. Це й спрямовує науки до пізнання, створення та застосування більш прийнятних засобів комунікативних та розумових процесів.

Мозок – це структура подвійного процесу, у якому один процес формує нейроелектричний стан, а інший формує вплив на всі підсистеми організму зі зворотнім зв'язком про дії цих підсистем на нейроелектричні стани, які формуються першим процесом [8]. Тобто, відбувається збудження – дія – збудження – дія.

Важливим фактором у цьому процесі є процес формування збудження. Не заглиблюючись у гносеологію та обґрунтування, зауважимо, що головну функцію виконує процес формування інформації, яка відображається у структурах мозку через органи чуття, а також інформація, створена процесом

мислення в структурах мозку. І ця інформація є сутність пізнання і в комунікативному, і в розумовому процесі за допомогою як лінгвістичних, так і інших інструментаріїв.

Із зазначеного вище визначається необхідність нового пізнання сутності формування інформації у комунікативних та розумових процесах. А сам об'єкт пізнання може бути термінований як *дискурс* і дефініційований так:

- процес формування інформації у суб'єкт-суб'єктних і/або суб'єкт-об'єктних комунікативних процесах для перетворення стану дійсності у інший стан засобом подій;

- процес формування інформації суб'єктом (суб'єктами) про стани, події дійсності для відображення у структурах мозку або іншим засобом (текст тощо);

- процес формування абстрактної, квазіреальної, ірреальної, алегоричної, категоріальної інформації засобом розумової діяльності суб'єкта і в комунікативному процесі та для відображення її у структурах мозку або іншими засобами.

Із цього визначається, що дискурс є надлінгвістичний процес, в якому лінгвістика є його основним інструментарієм спільно з оптично-видовим, тактильним, нюхом, дотиком та іншими постачальниками інформації для діяльності структури мозку, у тому числі й результати розумової діяльності всередині цих структур. Дискурс – це один із основних процесів у загальній структурі комунікативних, відображаючих, розумових процесах людини, людей у соціумі та у середовищі існування.

Дискурс – креативний процес, який має результат. Пізнання дискурсу як явища сутності – це пізнання сутності поняття інформації; сутності функціональної фізіології структур мозку для комунікації та мислення; сутності структур, методів та моделей, які використовуються у формуванні

інформації у комунікативних процесах і окремо-наукових процесах дослідження; загальних закономірностей формування інформації через категорії діалектики.

І найважливішим при цьому є дослідження адаптивності і розвитку лінгвістики до потреб дискурсу та її можливості прогресивно керувати розвитком і удосконаленням дискурсу.

Не стверджуючи остаточно, що введення терміну *дискурс* є необхідною потребою, можна тільки з деякою вірогідністю стверджувати, що використання його у наведеній дефініції, як узагальнюючою деяких угруповань дій та значень, допомагають пізнанню взагалі та реальному комунікативному процесу.

Наведене визначення поняття достатньо співвідноситься з відомими дефініціями *дискурсу*.

Література:

1. Арутюнова Н.Д. Дискурс. – Лингвистический энциклопедический словарь. – М., 1990. – 296 с.
2. Бенвенист, Э. Общая лингвистика / Э. Бенвенист. – М. : Прогресс, 1974. – 447 с.
3. Арутюнова Н.Д. Большой энциклопедический словарь. Языкознание. – М., 1998.
4. А.И.Варшавская 1984
5. Дейк, Т.А. ван. Язык. Познание. Коммуникация / Т.А. ван Дейк. – М. : Прогресс, 1989. – 312 с.
6. Декарт Р. Онлайн Энциклопедия Кругосвет ЯндексДирект
Гуманитарные науки: Лингвистика

7. Иванова Л.С. О структуре дискурса философской антропологии // Вісник СевДТУ. – Вип. 86: Філософія: зб. наук. пр. — Севастополь: Видво СевНТУ, 2008.
8. Прибрам К. Языки мозга. – М.: Прогресс, 1975. – 464 с.